

Motion till riksdagen 2023/24:1165

av Staffan Eklöf (SD)

Förändringar för att uppnå en mer rättssäker och effektiv rättsprocess

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förslag till ändrade regler för rättsprocessen som resulterar i att det blir svårare för den som är misstänkt för ett brott att påverka utfallet genom att fabricera en berättelse och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att ta bort omedelbarhetsprincipen och därmed i större utsträckning värdesätta det som framkommit i förundersökningen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta utreda om de delar av förundersökningsmaterialet avseende teknisk bevisning som inte tas upp i stämningsansökan inte behöver tillgängliggöras för den åtalade före huvudförhandlingen samt kan återopas av åklagaren under huvudförhandlingen i de fall denna tekniska bevisning uppenbart motsäger den åtalades utsaga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Rättsprocessen som följde det uppmärksammade dubbelmordet i Danmark utfört av svenska medborgare som var medlemmar av ett kriminellt nätverk visade att dansk rättsprocess skiljer sig från svensk och mer effektivt kan hantera det systematiska sabotage av rättsprocessen som organiserade brottsnätverk ägnar sig åt.

Ett problem i Sverige är att resultat från förhör under förundersökningen och annat material innan huvudförhandlingen inte kan användas som processmaterial vid huvudförhandlingen. Den så kallade omedelbarhetsprincipen innebär att allt som domstolen ska bedöma i målet ska presenteras under huvudförhandlingen. Ett vanligt händelseförlopp i svensk rättsprocess idag när en gängmedlem är misstänkt för brott är att denne tiger under förundersökningen för att sedan berätta sin version av händelseförloppet

först under huvudförhandlingarna. Innan huvudförhandlingen har den åtalade och dennes kumpaner fått ta del av utredningen i sin helhet och kan med utredningen som grund bygga en fabricerad historia och avtala med lämpliga personer som kan ge alibi. Den gällande ordningen i Sverige ökar också risken att vittnesmåls betydelse minskar efter att vittnen hotas och tar tillbaka sina vittnesmål innan huvudförhandlingen.

Vi anser att regeringen bör se till att noga utreda hur man gör i Danmark och varför man lyckas så mycket bättre. Det är viktigt att Sverige lär sig av Danmark och blir bättre på att lagföra brottslingar i kriminella nätverk. En skillnad länderna emellan som bör utredas är omedelbarhetsprincipen. Kanske bör den tas bort.

Det har framförts som en nackdel att om man ändrar rättsprocessen så att det blir mindre gynnsamt att hålla tyst i utredningens tidiga skede så skulle åklagarens undersökning kunna mer anpassas till att falsifiera den brottsmisstänktes version av händelseförloppet och att mindre fokus läggs på att verifiera åklagarens version. Vi menar att båda utredningsspåren ändå kommer att behövas och kommer att utredas. Bevisvärdet torde ändå kunna justeras i rättens bedömning utifrån alla möjliga parametrar, till exempel om en utredning endast riktar in sig på att falsifiera en brottsmisstänkts utsaga, så kan den endast falsifiera denna men inte göra sannolikt att åklagarens version är sann. Bevisvärdet kan justeras också till exempel beroende på om endast åklagaren har varit med vid en vallning eller om även försvarande advokat varit med.

De invändningar som eventuellt finns mot ett borttagande av omedelbarhetsprincipen måste även ses i ljuset av att tidiga förhör redan idag tillmäts större värde just vid brottet kvinnofridskränkning.

Ett alternativ skulle eventuellt kunna vara att hela eller delar av förundersökningsmaterialet inte måste vara öppet för den misstänkte före huvudförhandlingen, eftersom svensk rättsordning ändå fäster så stor vikt vid själva huvudförhandlingen. Teknisk bevisning som framkommit under förundersökningen och som inte tas upp i stämningsansökan skulle då ändå kunna komma att åberopas av åklagaren i de fall den åtalades utsaga uppenbarligen står i strid med den tekniska bevisningen.

Andra kompensande åtgärder kanske i så fall behövs för bibehållen rättssäkerhet, till exempel längre domstolsförhandlingar, för att ge den misstänkte tillräcklig tid att tillägna sig utredningens uppgifter och lämna synpunkter innan dom faller.

Staffan Eklöf (SD)